

Postanowienie z dnia 9 października 2009 r., IV CSK 210/09

Do złożenia wniosku przewidzianego w art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.) o zmianę rodzaju orzeczonego zakładu leczenia odwykowego uprawniony jest także prokurator (art. 7 k.p.c.).

Sędzia SN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Teresa Bielska-Sobkowicz

Sędzia SN Józef Frąckowiak

Sąd Najwyższy sprawie z wniosku Prokuratora Rejonowego w G. przy uczestnictwie Marka Ś. o zmianę postanowienia w zakresie rodzaju zakładu leczenia odwykowego, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 października 2009 r. skargi kasacyjnej wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 28 listopada 2008 r.

uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 28 listopada 2008 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku oddalił apelację Prokuratora Rejonowego w G. od postanowienia Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 9 września 2008 r. oddalającego wniosek Prokuratora o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 17 grudnia 2007 r. w zakresie rodzaju zakładu leczenia odwykowego przez orzeczenie wobec uczestnika postępowania Marka Ś. zobowiązania do podjęcia leczenia w stacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (jedn. tekst: Dz. U z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.

– dalej: "ustawa o wychowaniu w trzeźwości"), wskazujący podmioty uprawnione do złożenia wniosku o zmianę postanowienia w przedmiocie zmiany rodzaju zakładu leczenia odwykowego, jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 7 k.p.c. Jako uprawnionych do złożenia takiego wniosku wymienia wyłącznie kuratora i zakład leczący, a nie wymienia prokuratora. Ze względu na to, że zgodnie z art. 26 ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu orzeka sąd w postępowaniu nieprocesowym, w postępowaniu tym mają zastosowanie przepisy kodeksu postępowania cywilnego tylko w zakresie, w jakim postępowanie to nie zostało uregulowane w ustawie o wychowaniu w trzeźwości. W ustawie tej ustawodawca nie odwołał się do art. 7 k.p.c., lecz w art. 26 ust. 1 oraz w art. 34 ust. 2 i 4 precyzyjnie i samodzielnie wskazał podmioty legitymowane do inicjowania poszczególnych etapów postępowania. W przepisach tych prokurator jest wymieniony tylko jako podmiot legitymowany do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu (art. 26 ust. 3) oraz jako podmiot uprawniony do złożenia wniosku o orzeczenie o ustaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu przed upływem 2 lat (art. 34 ust. 4). W art. 34 ust. 2 nie wymienia się natomiast prokuratora jako uprawnionego do złożenia wniosku o zmianę orzeczonego zakładu leczenia odwykowego, wskazując jedynie kuratora i zakład leczący, co zdaniem Sądu Okręgowego, zgodnie z zasadą *lex specialis derogat legi generali*, wyłącza stosowanie art. 7 k.p.c. i oznacza, że prokurator nie jest legitymowany do złożenia takiego wniosku.

W skardze kasacyjnej Prokurator zarzucił naruszenie art. 7 i 514 § 2 k.p.c. oraz art. 34 ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości przez błędną wykładnię i bezpodstawne uznanie, że Prokurator Rejonowy w G. nie był uprawniony do złożenia wniosku o zmianę rodzaju zakładu leczenia odwykowego, w którym uczestnik powinien podjąć leczenie. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 7 k.p.c., prokurator może żądać wszczęcia postępowania w każdej sprawie, jak również wziąć udział w każdym toczącym się już postępowaniu, jeżeli według jego oceny wymaga tego ochrona praworządności, praw obywateli lub interesu społecznego. Jedynie w sprawach niemajątkowych z zakresu prawa rodzinnego prokurator może wytaczać powództwo tylko w wypadkach wskazanych

w ustawie. Przepis ten reguluje formy oraz przesłanki udziału prokuratora w postępowaniu cywilnym; przyznaje prokuratorowi generalne uprawnienie do działania w każdej przewidzianej formie we wszystkich sprawach, które rozpoznawane są w ramach postępowania cywilnego i w procesie stanowi podstawę uprawnienia do wytoczenia powództwa we wszystkich sprawach, poza sprawami niemajątkowymi z zakresu prawa rodzinnego.

Wszczęcie przez prokuratora postępowania nieprocesowego nie ma żadnych ograniczeń; w szczególności jego uprawnienie w tym przedmiocie nie jest uzależnione od tego, czy przepis szczególny wymienia go jako uprawnionego do złożenia wniosku inicjującego postępowanie nieprocesowe. Niezależnie zatem od tego, czy przepisy regulujące poszczególne rodzaje spraw rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym i wskazujące osoby uprawnione do złożenia wniosku o ich wszczęcie, wymieniają prokuratora jako uprawnionego czy nie, może on złożyć wniosek o wszczęcie takiego postępowania na podstawie art. 7 k.p.c. Jedynie w sprawach, w których uwzględnienie żądań zawartych we wniosku zależy od złożenia oświadczenia woli osoby, której wniosek dotyczy, np. w sprawach o przysposobienie, o przyjęcie lub odrzucenie spadku itp., wniosek prokuratora wszczynający takie postępowanie może okazać się nieskuteczny, jeżeli uprawniony nie złoży stosownego oświadczenia woli. Nie oznacza to jednak, że w takich sprawach prokurator nie jest uprawniony do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania. Jak wskazano, w postępowaniu nieprocesowym generalne uprawnienie prokuratora do wszczęcia postępowania wynika z art. 7 k.p.c., który reguluje tę kwestię odmiennie w odniesieniu do obu trybów postępowania, wobec czego nie ma podstaw do odpowiedniego stosowania wyrażonej w nim regulacji dotyczącej procesu do postępowania nieprocesowego (art. 13 § 2 k.p.c.). (...)

Przenosząc te rozważania na grunt przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości należy stwierdzić, że skoro z art. 26 ust. 1 tej ustawy wynika, że postępowanie w przedmiocie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu toczy się przed sądem rejonowym w postępowaniu nieprocesowym, mają do niego zastosowanie przepisy kodeksu postępowania cywilnego dotyczące tego postępowania, w tym art. 7 uprawniający prokuratora do złożenia wniosku o wszczęcie takiego postępowania oraz jego poszczególnych, odrębnych etapów. Zbędne jest zatem powtórzenie w art. 26 ust. 1 oraz w art. 34 ust. 4, że postępowanie o orzeczenie obowiązku podjęcia leczenia odwykowego oraz

postępowanie o orzeczenie ustania obowiązku leczenia przed upływem dwóch lat wszczyła się na wniosek m.in. prokuratora. Regulacja ta powinna ograniczać się do wskazania innych podmiotów uprawnionych do złożenia wniosku o wszczęcie takiego postępowania, gdyż uprawnienie prokuratora wynika z art. 7 k.p.c.

Unormowanie zawarte w art. 34 ust. 2, w którym prokurator nie został wymieniony jako uprawniony do złożenia wniosku o zmianę rodzaju orzeczonego zakładu leczenia odwykowego, jest prawidłowe i zgodne z zasadami legislacji. (...) Przepis ten nie jest zatem przepisem szczególnym w stosunku do art. 7 k.p.c. (...)

Takie rozumienie wskazanych przepisów uzasadnione jest nie tylko zasadami wykładni systemowej, lecz także wynika z funkcji i celu regulacji dotyczącej udziału prokuratora w postępowaniu nieprocesowym, w szczególności w postępowaniu orzekającym o leczeniu odwykowym, w którym interes publiczny oraz interes społeczny rodziny i osoby poddanej obowiązkowemu leczeniu często w warunkach istotnie ograniczających jej wolność, wymagają szczególnej ochrony, także przez zapewnienie udziału prokuratora i możliwości wszczynania przez niego postępowania na każdym jego etapie. Jest to konieczne tym bardziej, że art. 34 ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości nie przewiduje zobowiązanego do poddania się leczeniu, jako podmiotu uprawnionego do złożenia wniosku o zmianę rodzaju zakładu leczącego, co Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 8 listopada 2001 r., P 6/01 (OTK Zb.Urz. 2001, nr 8, poz. 248) uznał za sprzeczne z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 30 Konstytucji. Uprawnienie do złożenia takiego wniosku przez zobowiązanego do leczenia nie wynika z przepisów ogólnych, a zatem powinien być wskazany jako uprawniony w art. 34 ust. 2. (...)

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.